

Any XIII

Barcelona 25 de Octubre de 1900

Quan m' assech en lo sofà
 com que 'l descans ja m' agrada
 un rato de siesta 'm va...
 Pro, quan estich descansada,
 més m' agrada 'l... treballá!

TEATROS CATALANS

VUYT, *nada menos* que vuyt son los escenaris barcelonins, ahont aquest hivern 's deixará veurer ab més ó menys assiduitat la mussa catalana.

Aném comptant; l' un enfront de l' altre, Romea y Novetats; dedicat lo primer al género clássich dels Pitarras y Felius y l' altre al género modern de la segona manera de 'n Guimerá y del Iglesias.

Com á teatros de segona categorí, explotarán també lo género catalá ab intermitencias, lo Principal de Gracia ab una companyia dirigida per en Parrenyo y lo teatret del Circo Espanyol ahont las pessas de 'n Millá, semblan haver prés carta de naturalesa.

Además—sempre dintre del género dramátich—la companyia del Ambigú Barcelonés, tirarà son quarto á espasas arreplegant las escorriallas dels demés teatros en qüestió d' autors.

Tením donchs, que las companyias de *vers*—encare que treballin en prosa—serán cinch entre grossas y xicas. D' ellas, tres al menys, es probable que funcionin diariament, y las restants las festas y vigíllas de festa.

Pero lo mes important de la temporada d' hivern, lo que cridarà poderosament l' atenció dels observadors y lo que 'ns fá aixecar lo cór, respecte als futurs destins de la escena catalana, son las dugas tentativas de teatro lírich de la terra, que 's portarán al terreno práctic en los dos colisseus de Santa Creu y 'l Tivoli.

En lo primer, un e camot d' autors secundant la iniciativa d' un meritíssim artista, lo senyor Huervas, intenta reconstituhir aquella xamosa y regositjada escena lírica catalana que, després d' haver sigut lo punt de partida del nostre teatro nacional, tingué sa época de gloria en lo Tivoli vell y en l' antich Retiro é ilustrá los noms dels inolvidables Mollá, Colomer, Roca, Puig y tants altres.

Aquella mussa alegre, genuinament popular, tornarà á presentarse endiumenjada baix los auspícis de l' Huervas, animant ab sas rialladas frescas y argentinas y ab son ceptre de cascabells, las antigas voltas del degá dels colisseus barcelonins.

Lo petit teatro lírich castellá va de capa caida á pesar dels esforços de potents empresas que no 's resignan á perdre son antich predicament sobre la massa del públich. Y aixís com quinze ò vint anys endarrera lo género *chico* va matar en flor la escena lírica catalana, avuy aquesta esperém (per lo que 's refereix al públich catalá) que sabrá arrancarlo de la obsessió del teatro flamench, del etern *cessant* y la sempiterna *chula*, y sobre tot del centralisme ó tirania artística que quatre fabricants de ratllas curtas de Madrid, exerceixen sobre las provincias.

La tentativa lírica del teatro Principal, per lo mateix que vé á ser una protesta contra 'l monopoli de quatre *Lucios* y de quatre *Quinitos* castellans y per lo mateix que significa un pas endevant cap á l' autonomia atística, base de la política, com aquesta de

la económica, mereix tota classe de aplausos dels qu' estiman l's cosas de la terra.

Romea, ahont lo teatro nacional de Catalunya está instalat oficialment, té vida propia. Novetats tal vegada la tingui també, per lo simpátich de una tendencia noble y encorajadora, com es lo teatro lliure.

Es, donchs, necessari que si l' art dramátich catalá te vida assegurada en abdós colisseus, l' art lírich de la terra no 's quedi endarrera y tingui la seva casa pyral en lo teatro de Santa Creu.

Quan ja siga mes avansada la estació, sembla que funcionarà també en lo Tivoli un teatro lírich modernizat, baix los auspícis de alguns *amateurs*, de la colla dels melenuts.

La tendencia, á pesar de que las exageracions modernistas ro son sants de la nostra devoció, no 'ns desagrada. Es més; la veyém ab gust, com veyém ab satisfacció todas las exhibicions dels partidaris dels nous motllos. Precisament nosaltres abundém en la idea de que tot lo que siga exhibirse á la llum y fregarse ab lo gros públich es altament convenient á uns y altres. D' aquesta exhibició y d' aquest frech continuo ab los *sabis*, ne vindrá que nosaltres y 'l públich nos aném educant paulatinament y acceptant lo bó de sas tendencias, mentres qu' ells aniran suavisantse y encaixant dins de la realitat y vivint en un mon veritat, mentres qu' ara viuen en un mon fantástich, tot convencions.

Sols á copia d' exhibicions, Je relació continuada y de concessions mútuas, arribirém á entendrens ells y nosaltres. Advertint que nosaltres en aquesta ocasió preteném portar darrera á la massa, al gros públich no iniciat, ineducat potser pera compendre l' art fondo, pero dotat de bon sentit, perfectament coneixedor de 'l art etern, del que sura á través de las generacions.

Además dintre lo género lírich, en lo nou escenari de «Las Delicia» aniran desenterrantse las produccions de la generació passada, alternantlas ab produccionetas lleugeras del día, venint á constituhir aquest teatret, si bé modest, un nou element de vulgarisació de la satsuela catalana.

*
**

Vuyt serán donchs aquesta temporada, los escenaris ahont se parlará catalá y vuyt las taulas que projectarán al públich las inspiracions dels autors de la terra.

Ja cal qu' aquestos s' apressin á escriure lletra y música, vers y prosa, perquè aquest any—pot ser per primera vegada—lo consúm tal volta superi á la producció ó siga al revés de lo que aconceix ab la crisis industrial.

Acuytinse donchs, los escriptors á desembutxacar sos manuscrits y á desenrotllar sos pensaments.

¡Ara es la seva!

¡A veure si entre tots, desterran de Barcelona aquest teatro híbrit, vergonya de la escena y de la generació que 'l soporta anomenat género chico!

BERTRÁN DE L' OS.

¡QUINA ARANYA!

Lema:—¡Qualsevol se n' escapa!

Al amic del cor Jaume Durán Oliveros.

El rector d' una parroquia
de curt veynat
cuals noms no trauré de l' ombra
pel qué dirán,
contava cert dia á un altre
de sos companys
lo que are vaig jo á contarne,
si me escoltau:

«En aquesta sufragánea
quartets no hi ha,
tant que molts anys no 's cotisan
uns sponsals;
de difunts, pot ser no 'n cahuen
dos durant l' any.
Ja puch dir que tinch cullita
de palla y grá.

L' única cosa que abunda
son alguns parts
y *questos* á mí se douhen....
vaig á explicarm,
no fos que d' aixó forméssis
mals averanys
puig soch pur com ho es un ángel,
com Joseph cast.

Veyent donchs que no 'm donavan
ni funerals,
ni missas, ni aniversaris,
vareig pensar
buscá un medi per omplirne
algo el calaix,
y aixís poguer tirá á l' olla
gallina y carn.

Després de moltas vigílias,
de pensá llarch
vaig dá ab lo *quid* de la cosa
¡que bé que 'm vá!
Aixís com ans las campanas
de poch brandar
lo rovell se las menjava
are ¡qu' és cas!

Alegres sa veu n' escampan
boy repicant
y á mos estimats *borregos*
van á contar
que algú d' ells está de festa;
que té un infant
prenda que Deu li ha enviada
per son esguart.

¡Sabs com vareig arreglarme
per alcansar
qu' en ma parroquia 's donguésin
bateigs en gran?
D' una manera senzilla,
molt natural:
faig tocar l' Ave - Maria
ans de sér clar.

Allavors mos feligrossos,
tot esperant
l' hora d' anar á la vinya
ó cap al camp
s' entretenen fent cartetas
als fabricants
qu' á París ángels fabrican
á voluntat.

Aquí tens de la manera
com m' he arreglat
per pogué contá ab ingressos
y aná un xich gras»...
- Alsa noy! que 'n sabs *la prima*
per fé rajar
la bossa de las *ovellas*
del teu corral!

S. BRUGUÉS.

¡Me la deixo!

Es l' assumpto *pelicgut*
y de resoldre intrincat,
la vritat,
hasta 'm té mitj abatut.
Hi ha amichs que 'm dihuen que sí,
la xicota 'm diu que nó,
y en tant jo
créguin que no estich en mí.
¡Quin respecte que farás
dihuen uns altres, ¿qu' ets boig?
¡Fa:ás goig
si vols semblarte á Caifás!
—No, no ho vull y está dit tot—
la nena qu' estimo tant
somicant
repeteix, boy fent lo bot...
Mes jo no vull escoltá
á qui posa condicions
y rahóns
al meu modo de pensá.
Puig hi ha un medi molt concret
que 'ls dúptes mes grossos tren.
¿Cara ó creu?...
ab deu céntims ja está fet.
Que 'ls hi sembla ¿ho faig així?
¿m deixo la barba? ¿no?
Lo qu' qs jo,
si surt cara dich que sí.

JAUME MORÉ M.

DUGAS EN UNA

¡Si té la cara bufona,
si te la veu molt xamosa,
si sa boqueta es hermosa
y 'ls ulls fletxa en son mirar!
¡Si sols sos llabis encisan
si son sas galtas rosadas,
si dolsas son sas miradas!
—¡Com no l' aneu á estimar!

Mes si es com moltas... traidora,
si sols en fer patir gosa,
y prometent serne esposa
á n' els homes fá glatir!
¡Si son falsas sas paraulas
y es d' aquellas que no hi toca
y te 'l cor com una roca!
¡Com no l' aneu á aburrir!!

(No sé si estaré acertat;
pró ab franquesa tinch de dir
que 'l pitjor mal de las donas
es prometre y no cumplir.

GRATACÓS.

¡TARDOR!!

L' estiu, la suhor, ja son fora;
l' hivern es aprop;
las casas d' empenyos ja tornan
com sempre á fé 'l cop.

Las aus son redós totas buscan
del bosch en lo intern....
Jo cop de buscar *papelets*
de roba d' hivern!

Las fullas dels arbres ja cauhen
¡ay! com l' any passat;
Jo, com tots 'ls anys, caich ¡vatú!-
de debilitat.

Per xó ja tremolo al rovarme
dins de la tardor;
perque quan fá fret me la passo...
¡igual, ay, que quan vé la calor!

PEP DE LA CAMBRA

LA TOMASA
TENORIOS

*Desde la princesa alliva
à la que pesca en ruin barca...
de Barcelona à Valloarca
finch tanta dona captiva,
que tot mon amor ho abarca.*

— Jo soch irresistibile
¡soch un don Joan!
— No ho posso en dupte... mentres
vagi pagant!

Un vell Tenorio en conserva
qu' enfabat ab la Teodora,
li cau la baba y deplora
¡havé entrat à la reserva!

LA TOMASA

TEMPORADA D' HIVERN

Al hivern quan tothom pensa
en anar ben abrigat
jallavors es quan las donas
portan lo pit escotatl

Y en los palcos del Liceo
—quan tants pobres, nusos van—
presumen las *pellis* magnificas
y las sedas y 'ls brillants.

Y 's recrea l' *aygalifa*
en los alfombrats salons
ab bon pet de schotis, valsos,
y minués y rigodons.

L. Robert
1900

LA NIT DE NUVIS

(Revelacions d' una ingénua)

(CONTINUACIÓ)

MARSELLA

Ja instalats en l' hotel Louvre, mentres la Mercé y l' Enrich s' estaven dintre 'l seu quàrto libant ab dols frenessí los plahers del matrimoni, sense que importuns amichs espiessin los seus raptos y sos petóns y sospirs, jo corrent pe 'ls meus negocis vaig procurar-me enllestir pensant:—Si la Mercé á Nissa fa portarte á la *Emilie* la carta que va prometre, procura estar llest d' aquí y podrás, sense reparos pendre al instant lo carril—

Y en efecte, tanta préssa vaig dar-me y ab tal delit vaig treballa lo negoci, qu' entre tarde y demati vaig conseguir tants pedidos com en cinch días ó sis.

Ja era fosch quan regressava á la fonda. Un cop allí vaig preguntar pe 'ls dos nuvis —*Ils ne sont encore sortis* va ferme 'l *garçon*; y luego, va afegirme que á las cinch s' havían fet ent' á un xéflis ab un *menú* molt. . *aciu* com bistecks, mostassa y ostras, llangonissa y llagostíns y champanys de varias marças ¡excelents preparatius per passá la nit de nuvis cóm call!...

—¡Ja 'l planyo! afegi lo *garçon* fent la rialleta —Y aixó, xicot, ¿perqué ho díus? —No es fácil que l' ull acluqui... ¡Se li prepara un bullit!... Figuris que té el seu quàrto al costat de 'ls... colomíns y 'l seu parrupeig, no es fácil que 'l deixi un instant dormir. —Si que hi tret la lotería vaig pensar... *Nada*... ¡está vist!

Lo destí vol que 'ls vigilis... ¡Cumpleixis donchs lo destí!

Després de fé un *piscolabis* ben nutrit y sustanciós vaig pujar cap, á ma cambra... Eran las vuyt quarts de nou. Un cop á dins, vaig recorrer pam á pam ma habitació y posant la orella atenta vareig sentir un remor cap al cantó de la dreta... —No hi ha dupte... ¡já n' aquí són! Allavors vaig als meus trastos, una maleta desclloch y trech d' allí una barrina que sempre en mas excursions me serveix de penja-robas, y ab cautela y poch á poch demunt la paret l' apunto, cargolo, y tinch la gran sort, d' ensopogá una juntura entre mitj de dos mahons...

Es l' envá tan poca cosa, qu' encara no hi dat cinch vols ja sento que la barrina traspassa á l' altre cantó... Alashoras descargolo sense fer gens de soroll, ¡y 'l foradet atravessa un rajolí de claror! Miro per aquella ullera y... ¡quin xasco, Deu piadós! No 's veu rés!... No més la taula ab restos del ressopó y dos cadiras per terra y l' arcoba que 'm vé enfront pró... tiradas las cortinas com un pudorós teló... ¡Qui pogués ab la barrina fer' hi també un forat grós!...

La cortina, llarga, inmóvil, no expressava poch ni molt, si l' interior de la arcoba, era un volcá de passió, si s' hi resava 'l rosari ó 's dormía en plácit son...

D' improvís, en mas orelas soná estrident, vigorós un crit gutural, salvatje, barreja de rabia y goig, un xiscele vibrant de joya, ¡un ay inténs de dolor! —¡Mosca!... vaig dir potsé 's matan.. ¡Potsér si qu' ell, recelós, intentarà extrangularla! ¡Pobra Mercé!...—Y com un boig vaig obrir la meva porta, vaig surtir al corredor y devant lo porta seva vaig promoure un esbalot...

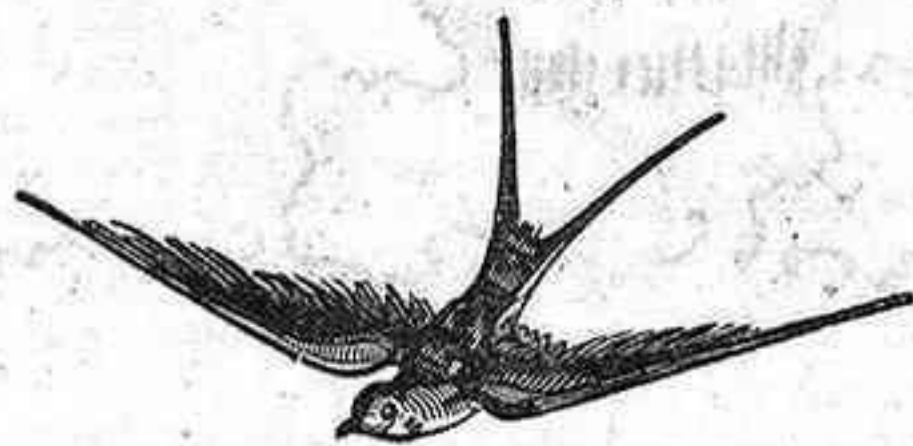
Al cap d' un quart que trucava y quan ja los mossos tots y 'ls vehíns compareixían en vista del gran soroll, va entreobrirse la porteta y ro g com un perdigot va treure lo nás lo nuvi —¿Y donchs, qué passa senyors... —¡Assessino!! vareig dirli ¡Cobart! ¡Extrangularador! ¿Qué li fá á la seva dona per llensar tals crits de mort?...

Una riallada magnífica ab franch y argentí *cloch-cloch* 'm respongué desde dintre á temps que 'l nuvi furiós cridava—Si es boig que 'l tanquin, ¡poca solta! ¡polissónt!— y va plantarme pe 'ls nassos la porta del corredor mentre 'ls circumstants tots reyan...

Llavors, vaig compendrehó tot... ¡Havia ficat la *pata*!... Aquell xiscele victoriós, aquell alarit de joya, aquella expressió de triomf... ¡felís qui pot en sa vida escoltarla un cop tant sols! (y cóm la cosa va llarga seguirém la relació).

M. RIUSECH.

(Continuará)

Carta clossa

.....

Sr. D. Jume Capdevila

Present.

Estimat amich y company: Admeti ma humil felicitació per l' éxit franch y expontáni de son primer drama ¡Carmel!

Are, no ho agafi malament. ¿Qué vull dir? Me explicaré: No 's pensi pas que 'l felicití solament per la bondat de la obra ¡cál. De ma felicitació á vostè, donguin la meytat á son valor temerari, á son atreviment extremat de revelar-se autor dramátich siguent un actor cómich en tota la extensió de la paraula.

Jo no vull analisar los components de «¡Carmel!» perquè no soch cap quimich literari (ni ganas); jo no 'm propono esbrinar la originalitat del drama perquè no soch cap Ximeno; jo no intento donar fè de la valua de son treball, perquè no soch cap notari d' éxits. Lo que m' empeny á parlar de son drama, es la particularitat critica d' alguns que, sistemáticamente, reprobán tota tentativa literaria dels actors de la terra, incapacitats (á son entendre) de produhir algo per la escena, considerantlos no més com máquinas, com instruments, com fonógrafos de la literatura dramática.

Desvirtúa per complert tal apreciació, la munió d' éxits teatrals obtinguts per concepcions felissas d' actors nostres, que, precisament despuntan més que 'ls actors castellans en cultura literaria.

Per no ferir modestias, citaré tant sols, com exemple, al malhaurat Conrat Colomer que ha deixat un verdader arsenal d' obras de repertori pe 'l Teatro Catalá.

Mes, concretantnos al cas de vosté, sembla que hi ha qui no s' empassa que 'l seu drama «¡Carmel!» puga mereixer los aplausos del públich; y com que 'ls ha merescut, d' aquí naix la *tirria* dels crítichs puritans, fundantse en que... ells no 's veuen capassos de conquistar cap *Carme* de teló endins, apesar de sa suficiencia y de sos mèrits literaris guanyats á preu d' elogis mútuos.

Perqué, hem de tenir en compte que la majoría qu' exercím (jo també m' hi poso) de crítichs de teatros, 'l qui més y 'l qui menos té en lo calaix del escriptori tancats ab pany y clau, un parell de dramas en borrador, una pessa y tres monólechs de *desecho*, per la senzilla é irrefutable rahó de que 'ls dramas farián riure, la pessa faria venir las llágrimas als ulls y 'ls monólechs farián dormir. Parlo per experiencia, modestia apart... mal m' está 'l dirho.

Dorchs, sí; ab motiu d' haverse llensat vosté al camp de la dramaturgia, camp conreuhats *por derecho de conquista*—no per dret propi—per uns quants, solujats dessota 'l porxo d' una fama... familiar, s' ha alsat un *tolle-tolle* en lo temple de las eminencias (?) que ha omplert de *non sancta* indignació als que 's creyan—perqué sí—que vosté cometía un sacrilegi al seguir las petjadas de la literatura dramática, de la qual sembla que tinguin la representació, la privativa, homes de lletras que no fan riure á las

taulas, pero que, en cambi, fan riure en l'escenari de la societat per sos papers *realment* ridiculs.

Pesi als detractors ¡no de vosté sols! de tots quants donan vida al teatro interpretant y creant, fent comedia y fent comedias, mereixen tota mena d' alabansas: 's fan dignes d' admiració los actors—autors que com vosté, roban al descans las pocas horas que 'ls deixa lliures sa carrera artística, á la qual deuen la seva molts autorets dels mateixos qu' á las espatllas de vosté 'l critican rebaixant sos mèrits.

Lo *savoir faire* de vosté en calitat de primer actor cómich del Teatro Catalá, per dret propi, que li ha donat la popularitat de que justissimament gosa y 'ls éxits obtinguts per vosté mateix donant vida á produccions francament cómicas de la seva propietat intelectual, están molt per demunt de las mavelensas que sense solta ni volta han intentat en vá escampar quatre *seballuts*, escudantse en un puritanisme hipócrita ab motiu d' haverse atrevit (?) vosté á fer una «¡Carmel!».

Ríguissen, vosté que sab fer riure de debó, riguissen dels que li negan que puga sapiguer fer plorar: se 'n pot ben riure, perquè aixó ù'tim ha quedat patentat ab son drama d' éxit merescut.

A n' els actors cómichs que volen escriure sério pe 'l teatro, 'ls passa lo que als escriptors festius que proban de ser autors dramátichs: sembla que no hagin de convence á ningú sas obras y qu' estigan condemnadas á no mereixe la sanció unánim del gros públich, que está en la persuassió de que *no podem ferho bè*: jo també m' hi conto.

D' aquí vé que—entre paréntesis jo tingui un *Cap y cor* que á mí 'm fa plorar de rabia cada final de temporada per la seva rebequeria de volguer dormir lo somni dels justos pretextant que sent cosa méva provocaría las riallas en las escenas més perillosas; més, com que ja se sab que de las riallas 'n venen plorallas... ho deixo corre l' un any per l' altre ¿Véu? Si j.) no volgués fer riure per forsa als lectors de «La Tomasa» ab la poca gracia que Deu m' ha donat, mon pobre drama *Cap y cor* arrenconat ja pensaría y sentiría d' una altra manera demunt de las taulas, y «*La primera obra*» (un altre infelís ab tres peus, ¡dich! ab tres actes) no sería la primera ni la darrera.

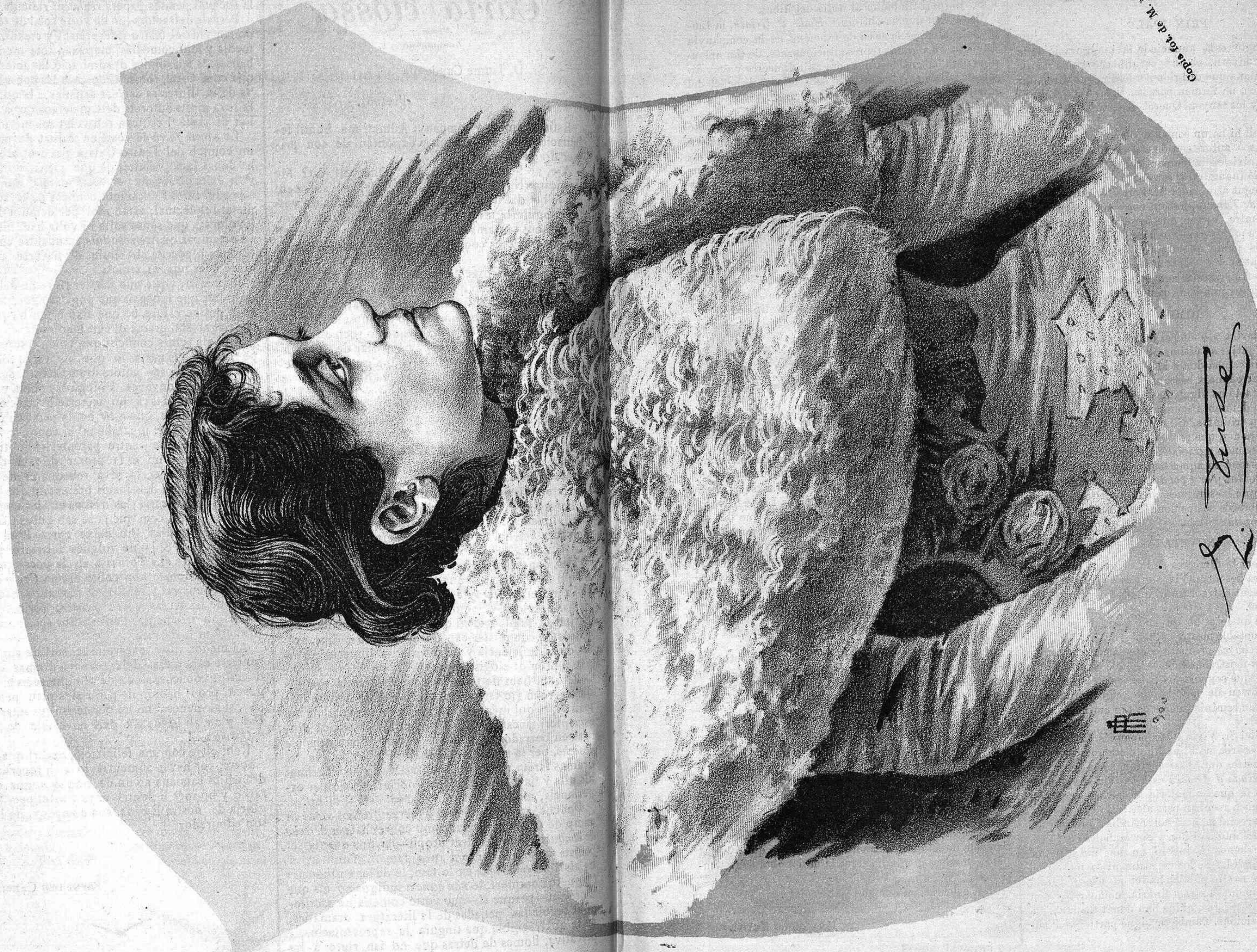
Al menos vosté, encare tè la sort de poguer presentarse cara á cara dels reventa-dramas originals d' actors cómichs, ab un de séu que se 'ls hi ha indigestat, pró l' haurán de pahir si 's plau per forsa... ¡Ay, si al menos á mí 'm poguessin reventar lo meu *Cap y cor* ab lo mateix éxit envejable de la seva «¡Carme!»...!

Rebi altre cop ma felicitació, encar que pobra, sincera, per haver aumentat lo rich repertori de la dramática catalana ab un de nou y digne de figurarhi; y no més li desitja anys y salut pera honra y gloria de nostra Escena, son company de lletras y sou admirador

q. b. s. m.

PEPET DEL CARRIL.

 500

L. Serra

Copia fot. de M. Marrotró

Eminent actriu dramàtica italiana que actuarà en lo Teatro Novetats
 los días 30 d' Octubre y 3, 5 y 7 de Novembre pròxims.

TEATROS

PRINCIPAL

Pera dissapte está anunciada la inauguració de la temporada d'hivern, ab una escullida companyia de sarsuela catalana que dirigida per lo conegut y reputat actor Sr. Bosch, ne forman part las tiples Valdés, Paricio y Mateu y los senyors Querol, Huervas, Miró y Pelgrí.

En lo cartell hi ha un sens fi d'obras novas que per las firmas de sos autors son de esperar obtindrán éxit, per lo que, si aixis es, la temporada resultarà brillant.

En la funció inaugural s'estrenarà una obra en dos actes del conegut arreglador Sr. Ferrer y Codina titulada *Lo suplici de Tántalo*, habent corregut la part lírica á cárrech del mtre. Manen, que segons noticias ha fet una verdadera maravella en son comés.

Com que los preus que regirán son sumament módichs y atenent ademés als bons desitjos que animan á la Direcció á fi d'arrelar aquet género en nostre públich, es d'esperar una bona campanya.

ROMEA

Lo Sr. Capdevila, atenent al judici general que emiti la prempsa al jutjar sa última obra teatral y primera dramática ¡*Carme!*, ha donat alguna variant en lo tercer acte, que arrodoneix bastant lo drama, per lo que cada representació ha sigut mes fortament aplaudit.

La Empresa deferenta sempre ab los autors qu' ab sas obras hi logran triunfos, dilluns passat li concedí una funció en son honor, que se vejé sumament concorreguda y festejadissim lo agraciat Sr. Capdevila.

Dimars s'estrená en aquet teatro la comedia del senyor Ferrer y Codina ¡*No 's pot dir!* que sigué molt aplaudida y sens dupte ho será mes, quan los actors estiguin mes possessionats de sos personatjes y l'apuntador reprimeixi sos *impetus* vocals.

NOVETATS

Definitivament lo dimecres de la setmana passada s'estrená la ópera del mtre. Vives *Euda d Uriach* ab un plé tan sumament extraordinari que 's feya impossible lo donar nn pás.

Tanta era la ansietat ab qu' era esperada la última concepció del notable mestre catalá.

En *Euda d Uriach* precís es confessar que lo senyor Vives ha donat mostrás palpables de que es un verdaer maestrás y que segueix las petjadas dels clássichs Grieg y Beethoven de manera que algunas vegadas hasta s'observan reminiscencias de tan eminentes compositores.

Si al talent del Sr. Vives l'acompanyés la dóssis de inspiració necessaria, no hi ha dupte que fora avuy un dels millors mestres que posseheix la música, pero desgraciadament *Euda d Uriach* está bastant desprovista de inspiració y fá que la majoria de pessas encar que escoltadas ab gust, resultin pessadas.

Debem fer especial menció del brindis (tercetto) del primer acte y del duo de Euda y Sor Mahalta en lo segón, pessas que demostrá ingeni en son autor y que son menos aplaudidas de lo que realment se mereixen.

La ovació que nostre públich ha fet al mestre catalá ha sigut sumament extraordinaria, compartint son triunfo entre los artistas, quins han donat mostrás de sas bonas disposicions. També ne sigué partícipe l'au-

tor de la lletra Sr. Guimerá mereixent aytal distinció lo Sr. Bignoti traductor al italiá del llibre.

Vist l' éxit que ha obtingut *Euda d Uriach*, la Empresa ha allargat la serie de funcions de la companyia de ópera, ab algunas representacions mes, de tan aplaudida obra habent destinat pera ahir dimecres y avuy dijous las últimas y definitivas sent ellas á benefici del mestre director Sr. Perez Cabrero y mtre. Vives, que no duptém haurán recullit honra y profit.

Pera demá divendres está anunciada la inauguració de la temporada d'hivern ab la companyia dramática del reputat actor Sr. Borrás, de la que 'n forman part las actrius Sras. Mena, Parreño, Delhom y Morera y senyors Guitart, Bozzo, Montero, Borrás (J), Daroqui y Viñals.

En lo catálech d'obras novas n' hi figuran tantas que casi se podria estrenar una obra cada setmana.

Ja están fixats los dias y obras que ha de fer la eminent actriu italiana Sra. Duse en aquet teatro y son lo 30 del corrent y 3, 5 y 7 de Novembre próxims ab *La dama de las camelias*, *Gioconda*, *La mujer de Claudio* y *Tangueray* respectivament, obras en que la senyora Duse s' hi distingeix d' un modo extraordinari.

Ab viva ansietat es esperada dita actriu per los ayants del art dramátich.

CATALUNYA (dorado)

Per fi en aquet teatro s' ha estrenat una obra de verdaer éxit.

El barquillero es la de referencia y per mes que segueix lo patró indicat en altrás sarsuelas y son argument es molt similar al de *El santo de la Isidra*, hi ha en ella tal habilitat y gracia en sos xistes que continuament lográ las riallas y aplausos dels concurrents.

Son autors de la lletra lo xispejant Jackson Veyan y lo fiel pintor de costum's madrilenyas Lopez Silva.

De la música n' es autor lo mtre. Chapi, que ha sigut lo menos afortunat ja que en la partitura apenas hi ha res notable, puig si bé lográ los honors de la repetició un *duo*, se deu á la gracia irreprotxable ab que lo cantaren la Srta. Taberner y lo Sr. Pinedo, puig aquesta pessa es tanta sa *originalitat* que recorda perfectament á *Música clásica*.

També obté los honors de la repetició un coro de neulers (*barquilleros*) y aquet ab justicia mereix l'aplausó.

Molt contribuí al extraordinari éxit que ha obtingut *El barquillero* la acertada execusió que ademés dels dos artistas esmentats, hi donan las Sras. Bordás y Sacanelles y los Srs. Gil, Nadal y Duval.

Resumint; que hi ha *barquillero* per dias.

GRAN-VIA

De la sarsuela *La marusiñ* estrenada dissapte passat, ne fém gracia á nostres lectors per la poca importancia que 's mereix.

Pera dissapte próxim está anunciat *El guitarrico*, sarsuela ab lletra de Pasqual Frutos y música del mtre. Perez Soriano, que actualment obté en lo teatro de la Sarsuela de Madrid extraordinari éxit. y que á jutjar per la prempsa d' alli, ha sigut la millor obra de la temporada.

Molt celebrariám que ho resultés aixís.

UN CÒMICH RETIRAT.

LA TOMASA
AGTUALITATS

Ab l' entrada d' hivern, la família de Don Cirilo Peladuras ja no pot passar las vetllas fent goma al Passeig de Gracia. Are las passen amunt y avall de la sala de casa seva.

Primé 'ls varen portá á Roma á Lourdes y á Montserrat are per aná á Piera ja preparan el remat.

De còm la gent de Madrit está al *tanto* de las cosas de Catalunya:

Lo senyor Ugarte ó corresponsal A. del *Diari de Barcelona* que tant se remena aquets dias ab motiu d' un escrit contra 'n Pidal y qu' es al mateix temps ministre de Governació del nou Govern ha redactat un prolech per la nova edició del «Regionalismo» de 'r. Mañé y Flaquer.

Per dar una mostra dels punts que calsa aquest Sr. Ugarte que per sa posició vé obligat á tenir una cultura extensa, basta retallar un parrafet del «prólech» en questió:

«La que registra (parla de la historia de Catalunya) filó sofós como Balmes, pensadores como Campmany, escritores como Coll y Vehí y Piferrer, Ixart; dramaturgos como Federico Soler y Feliu y Codina; poetas como Verdaguer y Rubió; novelistas como Narciso Oller; juriconsultos como Martí Eixalá y Permanyer, *para no hablar más que de los muertos*, y tantos otros ilustres varones que han conquistado preclaro renombre en el arte, en la ciencia, en la tribuna. .»

Es á dir que segóns lo ministre de Governació en Verdaguer y l' Oller, lo millor poeta y 'l mes notable novelista catalá contemporanis. son morts.

¡Ell sí que resulta un *mort* com una casa! ¡Y en Mañé un' altre *mort* per haver' ho deixat passar!

*

En *Lagartijo* ha sigut lo mes gran torero de l' época moderna y pot servir de prototipo de la classe.

Donchs aquell home que guanyá millóns y que torná boja á mitja Espanya, era un burro de set solas, ignorant fins de lo més elemental q. e s' ensenya en los estudis de primeras lletras.

Per demostrar los punts que calsava, aqui van dugas anécdotas, de qual veracitat no pot duptarsen, ja que las relata un de sos amichs més intims.

En certa ocasió li deya á *Lagartijo* un paisá seu y admirador al mateix temps;

—«Desengáñate: en nuestra tierra no ha habido más hombres célebres que dos: tú y Gonzalo de Córdoba.

—No; que *semos* tres-respongué 'n *Lagartijo*. «Pues dón de te dejas al *Gran Capitán*?»

L' infelis *Califa* estava en la convicció de que 'l Gran Capitá y en Gonzálo de Córdoba, eran dos personatjes distints.

En un' altra ocasió li deya també un amich;

—«Tú, lo que debias haber hecho, y todavía podias hacer, si quisieras, es una excursión por la América, que te produciría mucha gloria y mucho dinero: pero no te atreves á pasarte por agua.

—No creas tú eso—respongué 'l torero; á mí lo que me cuesta trabajo es moverme de mi casa; pero teniendo que salir una vara fuera de Córdoba, voy yo, no digo á América, sino aunque sea hasta *Roma*.»

Ara veyéu; al home se li havia figurat qu' América era al tombar de la cantonada, mentres que Roma parava més lluny que las islas Pastanagals.

Y un tipo aixis, á Espanya va ferse millonari, popular y gloriós, mentres altres homes, genis de la patria com en Zorrilla, en Fernandez y González, en Becquer y mil més, morían pobres y olvidats.

Quan l' historiador d' aquest sigle deturi sa ploma de munt d' Espanya, no será ju t si no diu:

—Els espanyols d' allavoras
eran *el san se acabó*,
¡No anavan de quatre potas
per una equivocació!

*

Diumenje s' estrená en la distingida societat Círcol La Granada, lo drama en tres actes titulat «Lluytas del cor» original del nostre estimat colaborador en Florenci Cornet.

La concurrencia acullí ab molt d' aplauso las principals escenas del esmentat drama, que reuneix molt apreciabls qualitats y demostrá lo molt que pot fer en lo género dramátich nostre estimat colaborador.

S' hi distingiren de una manera bastant acabada las Srtas. Jarque y Casasas y Sra. Cardalda y los Srs. Mer Ginesta, Barangé, Anglada, Roig y Rodriguez els quals hi donaren un desempeñyo sumament acertat.

Unim nostra enhorabona á las molts qu' en la nit del estreno de *Lluytas del cor* rebé lo Sr. Cornet.

*

Del expedient format als diputats provinels de Madrit, sobressurten detalls que fan posar los cabells de punta.

La beneficencia pública y las ordres religiosas que 's cuydan de son desempeñyo, resultan pintadas al viu en los cárrechs del citat expedient.

Per mostra sols un botó: Las jermanas del Hospici de Madrit, amohinadas perquè 'ls infans mascles al seu cárrech, feyan ignocentment *pi-pi* á la nit, apelaren á un remey salvador. Adoptaren lo remey d' evitar la *mundació*, extrangulant ab un cordill... l' *aixeta*.

Naturalment aixó anava molt be y als nens res se 'ls hi escapava durant la nit; pero en cambi determinava tumefaccions, inflors, malalties crudels y fins la mort. .

Lo cástich d' aquestas barbaritats hauria de regirse per la pena del Talió. Si ellas escanyavan l' *aixeta*, jo taparia orificis... Vinga pegats de ciment ó soldaduras de llautó.

Ja sé qui s' esclamaría... Los frarets que se 'n cuydan.

*

Un assíduu lector de LA TOMASA nos adverteix qu' en la barriada de Sant Martí s' ha format atmósfera contra 'l nostre setmanari per un cas enterament fortuit.

En una de las xispejants caricaturas de nostre dibuixant Sr. Elopert, que vegé la llum en lo penúltim número d' aquest periodich hi figurava una noya *que surtia de nits* y després seguia una camilla de la casa de Socorro portada per dos individuos.

Per la circunstancia de figurar lo nom de Carmeta al peu del primer ninot y per la casualitat d' anar seguit del segón, algu ab més suspicacia que bon sentit, cregué que voliam aludir á la desgraciada mort d' una noya nomenada també Carmeta, y habitant en dita barriada, qual mort ocorregué dos dias ayans de surtir *La Tomasa* en questió.

Aixó està completament desprovehit de fonament. En primer lloch són incapassos de bromejar tant grollerament ab una cosa sèria com es un suïcidi, explicable sempre y mes en la edat de las passions.

En segon lloch la suposició de 'ls maliciosos es imposible per falta de temps.

La confecció del periódich exigeix que 'ls dibuixos obrin en nostre poder tres ó quatre dias avans de la surtida del periódich, de manera que mal podia 'l dibuixant inspirarse en lo desgraciat fet que ocorregué un ó dos dias després d' entregarnos los dibuixos.

Aixis es, que la coincidencia de nom fou purament casual y en quant á lo demés, es completament infundat.

Y advertixin los maliciosos per ara y per sempre, que LA TOMASA farà broma ab tot' hom y 's riurà de tot, pero may personalisarà, molt menys tractanse de cassos tant sèrios y resolucions tan tristas com la que prengué la desgraciada Carmeta del carrer de Sant Joan de Sant Martí de Provencals.

*

¡May podia pensarme que una qüestió de casori, pog é portar tanta quia!

Perqué en la qüestió del matrimoni de la primpeesa ha de buscarse la causa y movils de la última crissis.

De no haverhi hagut sobre 'l tapet aquest assumpto tan candent, després de 'n Silvela hauria pujat en Sagasta ab lo partit lliberal. Més, com en Sagasta y 'ls seus son enemics de ficar á un Casserta en lo llit nupcial del palau d' Orient, d' aquí n' ha vingut la formació d' un ministeri Azcárraga, d' un ministeri de transició, d' un ministeri d' arcoba com si diguéssim.

Es molt trist que á una qüestió tan particular se li dongui un alcans tan general, qu' hasta pugui influhir en la marxa d' una nació.

Quan jo vaig casarme no va haverhi tants preàmbuls, ni va caure cap ministeri, ni 'l país tingué qu' aguantarse 'l respir. ¡Y cuydado que m' estimo tant com 'n Casserta! ¡Y ab la circumstancia de que, may en sa vida, serán tan felissos 'ls dos encopetats nuvis, com jo y la de casa!

Si 'l ser princep ocasiona
tals disgustos, dich que no;
perqué aixó del matrimoni
es mal que no vol soroll.

*

En Victor Balaguer, l' ex-trovador de Montserrat, ha pronunciat á Saragossa un discurs grandiloquent, en lo qu' s' ha declarat ferm espanyol abominant de las exageracions catalanistas y pegant xurriacada als que segueixen las bases de Manresa y posan la patria xica, demunt de la patria gran.

Fins aquí no hi rés que dir. Si en Balaguer hagués sentit y expressat lo mateix, durant sa llarga vida, lo creuriam.

Pero hi ha que tenir en compte alló de;

¡Ay Castilla castellana,
si la terra catalana
no t' hagués conegut may!

*

Vet aquí que 'n Golfín encara no ha acabat la memoria que per encàrrech del Govern de 'n Silvela, venia escrivint ab l' objecte de concretar los càrrechs contra l' Ajuntament de Barcelona.

Y ha vingut la cayguda del ministeri y probablement los ministres entrants farán tan cas de la memoria de 'n Golfín com si sentíssin ploure. Y la qüestió de la investigació administrativa, acabarà en punxa. Seguirán los mateixos

concejals fentnos felissos y 'ls càrrechs golfinians no haur n tingut mes objecte qu' acreditar lo pago dels vint duros diaris de dietas, a nen dels regalos que devia emportar-sen á Madrid lo *petit trinçerayre*.

Quan vaig sapiguer que l' ex. edient estava instruhintlo á Leganés ja vaig pensarme qu' aixó acabaria malament.

Leganés es lo Sant Boy de Madr t. Allí hi ha lo manicomio de la Cort.

¡Fássin lo favor de dirme
quin cas pot ferse, senyors,
d' un que vá per inspirarse
á Leganés ó á Sant Boy!

*

Dijous becerrada per las senyoretas (?) toreras. Diumenje novillada per una colla de toreros *indocumentats*. Dilluns badellada per una colla de carnicers.

¡Y lo públich omplint sempre la plassa de las Arenas, més que quan venian los deus majors del toreig á la plassa antiga.

Quant mes inexperts son los lidiadors ó mes de *cuidado* los banyuts, més afició hi ha per part del públich á assistir á la plassa.

Y es que la massa, sols s' interessa per l' *hule*. Quantas més son las probabilitats de que s' escabetxi á algún torero, siga mascle ó famella, mes segura es la entradassa.

L' espectacle taurí á Barcelona més que corridas de toros hauria de titularse «corridas de toreros».

Si la empresa vol un consell per ferse rica aviat, fassi lo següent:

Anuncihi la lidia de sis Miuras de vuyt anys, per una cuadrilla de coixos y mancos.

Encara que posi la entrada á cinch duros, lo plé es segurissim. Jo crech que fins hi haurá bofetadas á la porta.

Perque está vist; nostre públich no s' enten de trassas ni arts...

¡No més vol moltas cornadas y que corri á dolls la sanch!

*

A Inglaterra s' ha obert una suscripció pera las viudas y orfes de la guerra del Transvaal y á horas d' ara 's portan recaudats mes de cent millons de pessetas.

Exactament igual qu' á Espanya. Aquí, durant la guerra, ab esforços sobrehumans va arribarse á recullir 28 millons.

Los quals no van destinarse á las viudas y orfes, perque feyan falta per comprar canons y fusells.

Y aixó que nosaltres som lo poble mes patriota de la terra Pero ab patriotisme barato, s' entén.

Aquí no mes estavam obligats á ser patriotas los pobres, mentres qu' allí també han anat á la guerra voluntariamente los aristócratas

La vritat es que Inglaterra vá á tot arreu, mentres que nosaltres no aném en lloch.

CORRESPONDENCIA

E. Blasi; Sols ne servirá un.—En Pepet; Acepto 'l Desguitarrament. Lo demés no resulta.—Noy de la Sal; Dos epitafis no més. Lo sonet es forsat.—R. Homedès Mundo; Anirà un esquitx. La prossa está bé, pero es massa seria.—Joseph M.^o Feliu; Aprofitarem algún Retall.—Ramonet de la Remey; Dispensim, pero á pesar del meu bon desitj, la versificació es molt repelosa y no puch co. pláurel.—Gratacós; Va bé; gracias.—Stemull; Nò m' acaba de agradar. Un' altre dia será mes afortunat.

LITOGRAFIA BARCELONESA

6, CARRER DE SANT RAMÓN, 6

LA TOMASA
UN MAL TANTO

En Silpela ha rebut la gran pinya de 'n Gasset.
Y es natural. Tractantse de pins, y sobre tot, de pinyas, ningú millor que 'l
ministre d' Agricultura. Es fruyta de la seva competencia.